

Valerii Zhuk¹*Institute of Accounting and Finance, Kyiv, Ukraine
National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine***Stanislav Vasylishyn²***Institute of Accounting and Finance, Kyiv, Ukraine
National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine***Yuliia Nezhyd³***Institute of Accounting and Finance, Kyiv, Ukraine
National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine*

FADN/FSDN as a Tool for Accounting, Information and Statistical Support of Ukraine's State Agrarian Policy in the Context of European Integration

Abstract. Ukraine's acquisition of the EU candidate status requires the adaptation of the agricultural sector's accounting, information and statistical systems to the EU's pan-European standards. In this context, the FADN (Farm Accountancy Data Network) and FSDN (Farm Sustainability Data Network) are key tools for ensuring transparency, accuracy and analytical support of the state agricultural policy. The purpose of the article is to identify the regulatory framework and methodology for building and reporting on FADN/FSDN data networks by EU farms and to substantiate their advantages as a tool for effective accounting, information and statistical support of Ukraine's state agricultural policy in the context of European integration. The article summarises the European experience of using FADN/FSDN as tools for monitoring the agricultural sector's economic efficiency, social aspects and environmental sustainability. The structure, directions and key effects of using FADN in the context of the implementation of the EU Common Agricultural Policy were described. The results of the study indicate that today in Ukraine, there is scattered and underdeveloped statistical support for management in the agricultural sector with a decrease in the number of indicators included in the regulated reporting, which leads to a reduction in the information base and a decrease in the efficiency and effectiveness of management decision-making by both industry structures and other key stakeholders. In addition, the article presents recommendations for adapting FADN/FSDN networks to Ukrainian conditions. The practical value of the study is to create a basis for forming a transparent, reliable, and harmonised system of accounting, information, and statistical support that will support the adoption of sound management decisions in Ukraine's state agricultural policy. The introduction of FADN/FSDN accounting and reporting networks will increase the efficiency of Ukraine's agricultural sector management and ensure compliance with the requirements of European integration.

Keywords: state agricultural policy, FADN, FSDN, EU, Ukraine, statistical reporting, European integration, farms, agricultural enterprises, accounting and information support of management, accounting, reporting, sustainable development.

Suggested Citation

Zhuk, V., Vasylishyn, S., Nezhyd, Yu. (2024). FADN/FSDN as a Tool for Accounting, Information and Statistical Support of Ukraine's State Agrarian Policy in the Context of European Integration. *Oblik i finansi*, 4(106), 108-117. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4\(106\)-108-117](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4(106)-108-117)

---

¹ **Valerii Zhuk**, Institute of Accounting and Finance, Kyiv, Ukraine; National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine.

ORCID 0000-0003-1367-5333

² **Stanislav Vasylishyn**, Institute of Accounting and Finance, Kyiv, Ukraine; National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine.

ORCID 0000-0001-5023-9878

E-mail: [vasylshynstanislav@gmail.com](mailto:vasylishynstanislav@gmail.com) (*Corresponding author*)

³ **Yuliia Nezhyd**, Institute of Accounting and Finance, Kyiv, Ukraine; National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine.

ORCID 0000-0003-2807-0687

Мережі даних FADN/FSDN як інструмент обліково-інформаційного та статистичного забезпечення державної аграрної політики України в умовах євроінтеграції

Анотація. Набуття Україною статусу країни-кандидата на членство в ЄС вимагає адаптації обліково-інформаційних та статистичних систем аграрного сектору до загальноєвропейських стандартів ЄС. У цьому контексті мережі даних FADN (Farm Accountancy Data Network) та FSDN (Farm Sustainability Data Network) є ключовими інструментами забезпечення прозорості, точності та аналітичної підтримки державної аграрної політики. Метою статті є виявлення нормативного базису, методології побудови та звітування за мережами даних FADN/FSDN фермерськими господарствами ЄС та обґрунтування їх переваг як інструменту ефективного обліково-інформаційного та статистичного забезпечення державної аграрної політики України в умовах євроінтеграції. У статті узагальнено європейський досвід використання FADN/FSDN як інструментів моніторингу економічної ефективності, соціальних аспектів та екологічної сталості агросектору. Охарактеризовано структуру, напрями і ключові ефекти використання FADN у контексті реалізації Спільної аграрної політики ЄС. Виявлено, що сьогодні в Україні функціонує розрізнена та недостатньо розвинена система статистичного забезпечення управління в аграрному секторі, що пов'язано зі зменшенням кількості показників, які входять до регламентованої звітності. Це призводить до скорочення інформаційної бази та зниження ефективності її оперативності прийняття управлінських рішень галузевими структурами та іншими ключовими стейкхолдерами. Подано рекомендації щодо адаптації мереж FADN/FSDN до українських умов. Практична цінність дослідження полягає у створенні основи для формування прозорої, надійної та гармонізованої системи обліково-інформаційного та статистичного забезпечення, яка забезпечить підтримку прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері державної аграрної політики України. Впровадження обліково-звітних мереж FADN/FSDN дозволить підвищити ефективність управління аграрним сектором України та забезпечити відповідність вимогам європейської інтеграції.

Ключові слова: державна аграрна політика, FADN, FSDN, ЄС, Україна, статистична звітність, євроінтеграція, фермерські господарства, аграрні підприємства, обліково-інформаційне забезпечення управління, облік, звітність, сталий розвиток.

Постановка проблеми. 23 червня 2022 р. відбулась історична подія у зв'язку із набуттям Україною статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу (далі – ЄС) [1]. З цього періоду розпочалось наближення законодавства України та виконання низки інших вимог і реформ, що є предметом періодичних скринінгів ЄС щодо оцінки прогресу України у контексті виконання вимог країни-кандидата. Зокрема, Кластером 5 зазначеного скринінгу включено позицію № 11 «Аграрна галузь і сільський розвиток» [1], яка передбачає максимальне наближення державної аграрної політики та її нормативно-правого забезпечення до вимог Спільної аграрної політики ЄС (Common Agricultural Policy, CAP) (далі – САП ЄС) [2].

15 листопада 2024 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України було схвалено Стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій в

Україні на період до 2030 р. та затверджено операційний план заходів з її реалізації у 2025-2027 рр. [3]. Пунктом 5 операційного плану передбачено покращення процесу прогнозування та оцінки впливу державної політики на розвиток сільського господарства, індикатором якого у I кварталі 2027 р. має стати створення системи обліку даних сільськогосподарських підприємств за принципом Мережі збору даних сталого розвитку фермерських господарств (Farm Sustainability Data Network, FSDN) [3], яка, в свою чергу, є похідною від Мережі сільськогосподарських даних (Farm Accountancy Data Network, FADN) [4]. У зв'язку із цим набуває особливої актуальності дослідження змісту, структури, підходів, особливостей та перспектив трансформації обліково-інформаційного та статистичного забезпечення державної аграрної політики України на основі імплементації підходів ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика інформаційного та статистичного забезпечення САП ЄС через інструмент FADN тривалий час досліджувалася низкою європейських вчених [5-11].

О. Повеллато та Д. Лонджитано (О. Povellato, D. Longhitano) влучно підкреслюють, що у зв'язку зі змінами в аграрній політиці та зростаючими вимогами суспільства щодо економічної, екологічної та соціальної стійкості сільськогосподарського виробництва змінюються інформаційні потреби користувачів [10]. FADN, разом з іншими джерелами або окремими регіональними системами спостереження, є важливим інструментом для детального опису різних виробничих секторів і продуктивності фермерських господарств.

Особливий інтерес, на думку Р. Каглеро, Ф. Кісіліно та А. Скардера (R. Cagliero, F. Cisilino, A. Scardera), становить можливість використовувати інформацію для моделювання, щоб описати зміни у впровадженні політики заходів у сфері підтримки фермерів та розвитку сільських територій [6].

Деякі вчені підкреслюють, що кожна країна має власні процеси збору даних, ІТ-інфраструктуру, організаційну структуру та стимули для фермерів [5], проте переваги системи FADN є очевидними. З метою уникнення методологічної упередженості Х. Вролідж, К. Поппе та К. Жілард (H. Vrolijk, K. Poppe, K. Szilárd) наголошують, що систему збору даних можна адаптувати до місцевих умов. Це має вирішальне значення, оскільки сільськогосподарський сектор, правила оподаткування, юридичні зобов'язання щодо ведення обліку, використання ІТ в аграрному секторі та ступінь електронного обміну даними суттєво відрізняються між країнами [11]. Таким чином, за аналогією з іншими опитуваннями, FADN можна розглядати як суспільне благо, загальна користь і корисність якого залежить від його впливу на користувачів. Одним із способів оцінки цих вигод є ідентифікація користувачів, використовуваних даних та рівня їхнього задоволення [8].

Водночас тенденції розвитку інтегрованої, фінансової та статистичної звітності аграрних підприємств досліджувала низка українських вчених [12-19]. Зокрема, на думку Ю. Бездушної, «система статистичної інформації характеризується вибірковістю та тотальним скороченням кількості показників; формальним характером підготовки статистичної звітності; застарілими засобами збору та обробки даних. Це призводить до втрати довіри користувачів до цього джерела інформації, використання альтернативних джерел інформації з непідтвердженою достовірністю» [13, с. 12].

Незважаючи на сформовану потужну теоретико-методологічну та практичну базу, проблеми розвитку обліково-інформаційного та статистичного забезпечення державної аграрної політики України за допомогою інструментів FADN/FSDN потребують поглиблених досліджень.

Метою статті є виявлення нормативного базису, методології побудови та звітування за мережами даних FADN/FSDN фермерськими господарствами ЄС та обґрунтування їх переваг як інструменту ефективного обліково-інформаційного та статистичного забезпечення державної аграрної політики України в умовах євроінтеграції.

Методика дослідження. Методологічну основу дослідження становлять: абстрактно-логічний та монографічний методи (під час дослідження нормативно-правового базису, передумов та історичних витоків мережі FADN в ЄС, узагальнення висновків і розробки пропозицій); методи аналізу та синтезу (під час визначення методології формування вибірки FADN та показників її порогових значень); метод порівняння (під час аналізу структури, підходів і методології аграрної звітності в ЄС та Україні); теоретичне узагальнення та системний підхід (під час обґрунтування ключових переваг FADN).

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні нормативно-правові акти ЄС та України, дані відкритих статистичних баз Євростату та Державної служби статистики України, матеріали офіційних урядових порталів та відкритих джерел, а також власні спостереження та розрахунки авторів.

Виклад основного матеріалу. Система FADN (*Farm Accountancy Data Network*) була започаткована Європейською Комісією в 1965 р. з метою збору облікових даних від сільськогосподарських підприємств [20]. Її створення стало відповіддю на потребу в систематичному аналізі економічних умов сільськогосподарських товаровиробників у рамках Спільної аграрної політики ЄС, яка була запроваджена в 1962 р. з метою надання державної підтримки та субсидювання фермерів у післявоєнній Європі. Саме через відсутність стандартизованого підходу до звітності, ускладнювалося обліково-інформаційне забезпечення аграрної політики.

У 1970-1980 рр. методологію FADN було удосконалено, а кількість країн-учасниць мережі постійно зростала. Від початку 1990-х рр. розпочалося зміщення фокусу та розширення опитувальників мережі FADN даними щодо екологічних та соціальних аспектів фермерської діяльності. У 2000-2010 рр. методологія FADN поступово стала основою для моніторингу сталого розвитку аграрного сектора ЄС та впливу аграрної політики на клімат. Метою мережі є збір бухгалтерських даних від фермерських господарств¹⁹ для визначення доходів та бізнес-аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств. Наразі щорічна вибірка охоплює приблизно 80 000 господарств, що представляють сукупність близько 5 млн фермерських господарств в ЄС. Ці господарства охоплюють приблизно 90% від загальної площі

¹⁹ Тут і далі – застосовується термін «фермерські господарства» (переклад від англ. *farms*), який, окрім фермерських господарств, визначених відповідно до українського законодавства, включає також аграрні підприємства різних організаційно-правових форм.

сільськогосподарських угідь і на них припадає близько 90% загального обсягу сільськогосподарського виробництва. Інформація, зібрана для кожної вибірки фермерських господарств, стосується приблизно 1000 змінних і передається спеціальним агенціям/координаційним центрам (*Liaison Agencies*). Збір даних FADN ґрунтується на основі заповнення фермерськими господарствами спеціальних анкет під назвою «Звіт про діяльність фермерського господарства» [4].

Для кожного емпіричного застосування мережі FADN слід звернути увагу на вибір господарств та вагові коефіцієнти по відношенню до змінних, що становлять інтерес [4]. Тобто постає проблема формування вибірки суб'єктів, які становитимуть цільову вибірку опитування. Через різну структуру фермерських господарств у різних країнах для

кожного з фермерських господарств встановлюється свій поріг, що варіюється для кожної країни-члена ЄС, згідно з Регламентом ЄС № 1242/2008 [21]. Окрім даного критерію використовуються й інші, які можуть відрізнятися в окремих країнах ЄС (табл. 1).

Отже, методологія FADN базується на відборі ферм не з усієї сукупності, а з осередків, які складають поле спостереження, тому вибірка FADN відображає неоднорідність та репрезентативність. До прикладу, у 2020 р. частка покриття сільськогосподарських виробників ЄС мережею FADN коливалася від 82,3% у Нідерландах, 76,8% у Бельгії, 71,9% у Люксембурзі, до 25,0% на Мальті, 22,8% у Словаччині та 13,5% у Румунії (табл. 2). При цьому економічний розмір суб'єктів, які потрапили до вибірки, варіювався від 24 тис. євро у Хорватії до 586 тис. євро у Данії.

Таблиця 1. Основні порогові критерії для включення фермерських господарств до вибірки мережі FADN

Критерій	Сутність критерію	Порогові значення/орієнтири
Економічний розмір	Загальний стандартний випуск (SO), виражений в євро і розраховується вимірюється як середня грошова вартість сільськогосподарської продукції за вихідною ціною кожного її виду (культури чи худоби) у певному регіоні	≥ 2000 євро SO на рік
Тип господарства	Лише господарства, що мають основним видом діяльності сільськогосподарське виробництво (типологія відповідно до [21])	Сільське господарство як основний вид діяльності
Розмір земельної площі	Мінімальна площа сільськогосподарських угідь, що обробляється, залежно від регіону та типу господарства.	Варіюється (у деяких країнах ≥ 1 га; в інших залежить від SO)
Фізична структура	Охоплює тільки ті господарства, які займаються виробництвом товарної продукції	Відповідність стандартам товарного виробництва
Регіональна важливість	Включення господарств, що репрезентують певний регіон або тип виробництва	Вибірка репрезентативна для аграрної структури регіону

Джерело: [4, 21].

Таблиця 2. Репрезентативна кількість фермерських господарств ЄС, включених до мережі FADN, 2020 р.

Країни ЄС	Всього суб'єктів, од.	Включено до вибірки FADN, од.	Частка покриття мережею FADN, %	Економічний розмір (за критерієм SO), тис. євро
1	2	3	4	5
ЄС – 27 країн (від 2020)	9 070 970	3 565 416	39,3	97
Бельгія	36 000	27 650	76,8	342
Болгарія	132 740	56 964	42,9	79
Чехія	28 910	14 212	49,2	354
Данія	37 090	18 126	48,9	586
Німеччина	262 780	158 309	60,2	273
Естонія	11 370	6 945	61,1	126
Ірландія	130 220	90 694	69,6	71
Греція	530 750	268 036	50,5	25
Іспанія	914 870	457 329	50,0	107
Франція	393 030	268 609	68,3	227
Хорватія	143 930	67 578	47,0	24
Італія	1 133 020	535 023	47,2	99

1	2	3	4	5
Кіпр	34 050	11 118	32,7	67
Латвія	68 980	22 254	32,3	60
Литва	132 080	54 175	41,0	41
Люксембург	1 880	1 352	71,9	232
Угорщина	232 060	102 748	44,3	75
Мальта	7 650	1 914	25,0	51
Нідерланди	52 640	43 312	82,3	581
Австрія	110 780	65 812	59,4	83
Польща	1 302 330	693 510	53,3	37
Португалія	290 230	116 918	40,3	38
Румунія	2 887 070	388 523	13,5	25
Словенія	72 470	38 841	53,6	26
Словацьчина	19 630	4 466	22,8	450
Фінляндія	45 630	23 422	51,3	123
Швеція	58 790	27 576	46,9	195

Джерело: [22, 23].

Типова структура звіту-опитувальника FADN базується на стандартизованій системі збору даних, яка включає ключові економічні, соціальні та екологічні показники. Основна мета такого звіту – забезпечення гармонізованої бази даних для аналізу ефективності фермерських господарств та оцінки аграрної політики (табл. 3).

Таблиця 3. Типова структура звіту-анкети FADN

Загальна інформація	<ul style="list-style-type: none"> Ідентифікація та класифікація фермерського господарства
Вид діяльності	<ul style="list-style-type: none"> Розподіл площі фермерського господарства: у власності, оренді чи пайовому користуванні
Праця (трудові ресурси)	<ul style="list-style-type: none"> Вся праця, оплачувана і неоплачувана, яка сприяла роботі на фермі протягом звітного року
Активи	<ul style="list-style-type: none"> Вартість усіх ресурсів, використаних у виробництві продукції протягом звітного року
Квоти та інші права	<ul style="list-style-type: none"> Квоти та інші права включали права, отримані безоплатно, якщо ними можна торгувати окремо від пов'язаних з ними земельними ділянками
Заборгованість	<ul style="list-style-type: none"> Непогашені суми, тобто кредити за контрактами за вирахуванням вже здійснених платежів
Податок на додану вартість (ПДВ)	<ul style="list-style-type: none"> Застосування системи ПДВ та в певних випадках, платежі та надходження ПДВ
Витрати	<ul style="list-style-type: none"> Витрати в грошовій та натуральній формі, кількість спожитих ресурсів
Рослинництво	<ul style="list-style-type: none"> Площа, кількість та вартість усіх сільськогосподарських культур, посіви кормових культур тощо
Тваринництво	<ul style="list-style-type: none"> Оцінки на початок і кінець року (у кількості та вартості), а також середнє поголів'я худоби, вартість споживання худоби в домашньому господарстві, купівля та продаж
Послуги для тварин	<ul style="list-style-type: none"> За категоріями тварин
Інша прибуткова діяльність (OGA), безпосередньо пов'язана з господарством	<ul style="list-style-type: none"> Визначення OGA відповідає визначенню, яке використовується в Обстеженні структури фермерських господарств та в типології громад для сільськогосподарських домогосподарств
Субсидії	<ul style="list-style-type: none"> Визначаються як конкретні виплати, що здійснюються безпосередньо фермерським господарствам з державних фондів, за винятком тих, що спрямовані на інвестиції в землю, рослини, техніку та обладнання.

Джерело: узагальнено авторами на основі [22, 24].

За майже 60-річну історію функціонування, FADN стала дієвим інструментом формування ефективної САП ЄС та розбудови фермерського аграрного устрою Європи, гармонізуючи стандарти обліку та звітності у сільському господарстві (рис. 1).

Рис. 1. Напрями та ключові ефекти використання мережі сільськогосподарських даних FADN у контексті реалізації САП ЄС

Джерело: узагальнено авторами.

У відповідь на зростаючий попит на інформацію про вплив сільського господарства на довкілля в контексті реалізації Європейської зеленої угоди (*European Green Deal*) та впровадження нової САП ЄС (2023-2027 рр.), мережу FSDN (*Farm Sustainability Data Network*) було визначено як інструмент збору інформації про сталість. Станом на 2023-2024 рр. триває етап тестування методології FSDN, яка поступово інтегрується в статистичну інфраструктуру ЄС і доповнює FADN екологічними, соціальними та окремими економічними показниками.

Україна є одним із ключових гравців на світовому ринку продовольства, забезпечуючи сільськогосподарською сировиною (передусім зерном) низку країн Близького Сходу, Північної Африки та ЄС. Окрім цього, АПК України становить понад 10% українського ВВП, а на частку сільськогосподарської продукції в українському експорті у 2023 р. припадало близько 53%. Окрім цього, в аграрній галузі України зайнято понад 2,5 млн населення [25]. Навіть у часи повномасштабної війни український агропромисловий комплекс

відіграє ключову роль у забезпеченні продовольством населення, захисників та захисниць на фронті, а також населення країн-імпортерів. Відтак, проблема побудови ефективної аграрної політики України є надважливою в контексті забезпечення продовольчої, економічної та національної безпеки держави.

На наші глибокі переконання, державну аграрну політику слід розглядати крізь призму інституціональної теорії, яка протягом II пол. XX-XXI ст. стала провідною науковою течією, свідченням чого стало присудження Нобелівської премії з економіки багатьом її прихильникам. Тому ми визначаємо державну аграрну політику як формалізовану законодавчо-нормативну й організаційно-управлінську вольову складову інституту аграрного устрою, що забезпечує реалізацію узгоджених намірів (неформальні інститути) шляхом проведення організаційно-управлінських (реформи та системи управління) і законодавчо-нормативних (формальні інститути) заходів і зусиль щодо досягнення цілей наявного чи бажаного аграрного устрою [15].

Основою для прийняття обґрунтованих рішень, які враховують економічні, соціальні та екологічні аспекти державної аграрної політики, є належний рівень обліково-інформаційного та статистичного забезпечення. Саме повна, достовірна та своєчасна інформація дозволяє уряду визначати актуальні потреби галузі, оцінювати ефективність державних програм, прогнозувати розвиток сільського господарства та адаптувати політику до нових викликів, таких як зміна клімату, інтеграція в міжнародні ринки та соціальна нерівність.

Пропозиції щодо запровадження відомчої аграрної статистики обґрунтовувались нами у попередніх дослідженнях [14-17], оскільки саме вузькоспеціалізована інформація про сільськогосподарську діяльність є вкрай важлива для моніторингу аграрних ринків, ефективного галузевого управління та прогнозування економічного розвитку сільських територій.

Проте, на сьогодні в Україні спостерігається скорочення обліково-інформаційної та статистичної бази в аграрного сектору. Зокрема, відповідно до загального табеля (переліку) форм державних статистичних спостережень на 2024 р. [26], для аграрних товаровиробників передбачено подання 7 річних форм (ф. 4-сг; 29-сг; 9-сг; 24; 50-сг; 2-ферм; 21-заг), з яких жодна прямо не пов'язана із розкриттям інформації щодо цілей сталого розвитку, на відміну від підходів FADN/FSDN. Лише частина суб'єктів, які підпадають під критерії великих та

середніх підприємств відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [27] підпадає під вимогу складати і оприлюднювати Звіт з управління, який містить інформацію щодо екологічних та соціальних аспектів діяльності.

Вимоги політики сталого розвитку спричинили підвищення значущості фінансової та нефінансової звітності, що, у свою чергу, посилило роль інституту бухгалтерського обліку в сучасному соціально-економічному середовищі. Для української системи бухгалтерського обліку, яка зазнала нераціонального реформування, відкривається можливість відновити свій статус ключового інструмента управління, в т. ч. через реалізацію державної аграрної політики, забезпечення довіри за допомогою інформаційної прозорості та удосконалення прогнозування економічних процесів.

Чинна в Україні система обліково-інформаційного та статистичного забезпечення управління орієнтована більше на загальні показники, які не забезпечують необхідної глибини для стратегічного аналізу аграрного сектору. Відсутність інтеграції з міжнародними стандартами (зокрема, FADN) ускладнює порівняння ефективності українських фермерських господарств із європейськими. Разом з тим, часткове переважання паперових форм звітності та недостатня автоматизація призводять до затримок у зборі й обробці даних (табл. 4).

Таблиця 4. Порівняння структури, підходів та методології галузевої аграрної звітності в ЄС та Україні

Критерій	FADN (ЄС)	Чинна система в Україні
Нормативна база	Регламент Ради ЄС № 9/65/ЕЕС (1965) та подальші регламенти, що регулюють FADN [20, 21, 24]	Закони України «Про офіційну статистику» [28], «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [27] та ін.
Мета збору даних	Забезпечення даними для оцінки ефективності Спільної аграрної політики (CAP)	Формування загальнодержавної статистики та оцінка виробничих показників підприємств
Суб'єкти звітності (вибірка)	Репрезентативна вибірка фермерських господарств з урахуванням їхніх розмірів, спеціалізації тощо	Усі суб'єкти аграрного сектору, включаючи фермерські господарства, підприємства, кооперативи
Методологія збору даних	Уніфікована європейська методологія, стандартизовані показники	Форми державної статистичної звітності, що часто змінюються
Глибина аналізу	Включає витрати, доходи, рентабельність, соціальні та екологічні показники	Зосередження переважно на обсягах виробництва, витратах, земельних ресурсах
Формат даних	Електронна форма, стандартизовані бази даних	Переважно паперові форми або локальні електронні системи
Прозорість та доступність	Дані доступні для аналізу органам ЄС та науковій спільноті	Доступ до багатьох даних обмежений; Держстатом публікуються лише агреговані звіти
Інтеграція з міжнародними системами	Повна інтеграція з системами ЄС	Локальна система, яка не інтегрована з міжнародними стандартами

Джерело: узагальнено авторами.

У жовтні 2024 р. Міністерство аграрної політики та продовольства України заявило про «запуск FADN/FSDN на виконання програми фінансової підтримки України з боку ЄС – «Ukraine Facility»». У міністерстві пояснили, що метою Мережі збору даних сталого розвитку фермерських господарств є адаптація збору бухгалтерських даних сільгоспвиробників для подальшого сталого розвитку аграрної галузі. Впровадження системи дозволить відстежувати ситуацію в агросекторі та приймати зважені рішення щодо призначення державної підтримки сільгоспвиробникам. У 2025 р. планується поширити цей досвід на п'ять регіонів, а вже у 2026 р. система має охопити всю територію України» [29].

Таким чином, основною перевагою мереж FADN/FSDN для України стане гнучкість та адаптивність до сучасних потреб, включаючи екологічний і соціальний аспекти. Впровадження елементів FADN/FSDN дозволить підвищити ефективність управління аграрним сектором України та забезпечити відповідність вимогам європейської інтеграції.

Висновки. Сьогодні в Україні діє розбалансована та надто обмежена система обліково-інформаційного та статистичного забезпечення галузевого управління в галузі АПК. З кожним роком кількість показників, передбачених регламентованою звітністю, зменшується, що, в свою чергу, зводить інформаційний базис і знижує ефективність та своєчасність прийняття управлінських рішень галузевими органами (передусім Мінагрополітики) та іншими ключовими стейкхолдерами.

4 Список використаних джерел

1. Ukraine. Membership status: candidate country. Офіційний сайт Єврокомісії. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en (дата звернення: 10.12.2024).
2. The common agricultural policy at a glance. Офіційний сайт Єврокомісії. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_en (дата звернення: 10.12.2024).
3. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 р. № 1163-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.12.2024).
4. A to Z FADN Methodology EN. Офіційний сайт Єврокомісії. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/befb6055-ab0c-4305-84fe-0c80c1c0553d/library/1df3a121-11ee-40c3-a991-70a5f3cdd9d7/details1> (дата звернення: 10.12.2024).
5. Bradley D., Hill B. Costs of and Best Practice in Collection for FADN Data Collection. Report for the European Commission by Agra CEAS Consulting. Brussel: European Commission. 2015.
6. Cagliero R., Cislino F., Scardera A. Evaluating Rural Development Programmes using FADN Data. Italian national Rural network 2007-2013. Ministry of Agricultural and Forestry Policies, Department of competitiveness policies of rural and quality system, General Directorate of Competitiveness and Rural Development, Rome, 2011.
7. Hansen H., Bahta S., Offermann F. The Statistical Usefulness of the EU FADN Database for Production Cost Estimations. FACEPA Deliverable D1.3: Braunschweig, Germany, 2009.
8. Marongiu S., Bimbati B., Santangelo M. Use and users of FADN data in Italy. *Economia Agro-Alimentare Food Economy*. 2021. Vol. 23(3). <https://doi.org/10.3280/ecag2021oa12770>
9. Mühlethaler K. Results of a survey on the methodology in national FADNs. In *Poppe K. et al. (eds): PACIOLI 15 workshop presentations: Integration of farm accounting in research and statistics*. The Hague, 2008, pp. 210-224.
10. Povellato A., Longhitano D. How to evaluate the impact of agri-environmental policies on biodiversity in rural areas. Paper presented at the *Seventh International Conference on Agricultural Statistics (ICAS VII)*, Roma, Italy, 26-28 October 2016.
11. Vrolijk H., Poppe K., Keszthelyi S. Collecting sustainability data in different organisational settings of the European Farm Accountancy Data Network. *Studies in Agricultural Economics*. 2016. No. 118(3). pp. 138-144.

Трансформація чинних методик та змісту звітів суб'єктів аграрного підприємництва на основі європейських підходів (зокрема на основі використання мереж збору даних FADN/FSDN) є оптимальним варіантом, який забезпечить розширення кількості та зростання якості звітної інформації. Проте, за принципом «розумного керівництва», даний процес обов'язково має враховувати національні особливості та національні інтереси України.

Особливістю систем FADN/FSDN є поєднання державної та відомчої статистики, а також орієнтація на Цілі та пріоритети сталого розвитку, які є основоположними в САП ЄС і підлягають розкриттю в інтегрованій звітності суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Тому наступним кроком після запровадження мереж FADN/FSDN в Україні має стати трансформація чинних методологічних підходів до формування в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій, статистичній та інтегрованій звітності інформації фінансового та нефінансового характеру. Це створить інформаційний базис для реалізації державної аграрної політики, підвищить рівень готовності України до вступу в ЄС, а також збільшить інвестиційну привабливість й потенціал національного АПК.

Перспективами подальших наукових розвідок є обґрунтування специфіки впровадження мережі FADN/FSDN у контексті реалізації політики розвитку сільських територій України в умовах її повоєнного відновлення.

12. Безверхий К. В. Переваги інтегрованої звітності підприємства. *Фінанси, облік, аудит*. 2018. Вип. 2. С. 254-277.
13. Бездушна Ю. С. Інформаційне забезпечення управління в аграрному секторі економіки: стан та перспективи удосконалення. *Облік і фінанси*. 2017. № 4(78). С. 6–12.
14. Василішин С. І. Методичні засади розкриття економічної безпеки в інтегрованій звітності аграрних підприємств. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 1. С. 65–78.
15. Жук В., Бездушна Ю., Василішин С., Нежид Ю., Волошина О. Теоретико-прикладні основи моделювання аграрного устрою і державної аграрної політики. *Економіка України*. 2024. № 11(756). С. 45–73.
16. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. 648 с.
17. Жук В. М., Мельничук Б. В., Бездушна Ю. С. Проблеми реформування державної статистики України. *Облік і фінанси*. 2016. № 4(74). С. 25-33.
18. Легенчук С. Ф. Майбутнє корпоративної звітності: історія, перспективи та проблеми. *Облік і фінанси*. 2020. № 2(88). С. 29–38.
19. Нестеренко О. О. Інтегрована звітність: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2018. 410 с.
20. Regulation No 79/65/EEC of the Council of 15 June 1965 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Economic Community. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31965R0079&qid=1735367082369> (дата звернення: 11.12.2024).
21. Commission Regulation (EC) No 1242/2008 of 8 December 2008 establishing a Community typology for agricultural holdings. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008R1242> (дата звернення: 11.12.2024).
22. FADN Public Database (SO). URL: <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FADNPublicDatabase/FADNPublicDatabase.html#> (дата звернення: 14.12.2024).
23. Farms and farmland in the European Union – statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics#Farms_in_2020 (дата звернення: 14.12.2024).
24. Commission Regulation (EC) No 868/2008 of 3 September 2008 on the farm return to be used for determining the incomes of agricultural holdings and analysing the business operation of such holdings. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008R0868> (дата звернення: 14.12.2024).
25. Сільське, лісове та рибне господарство. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.12.2024).
26. Про затвердження загального таблиця (переліку) форм державних статистичних спостережень на 2024 рік: Наказ Державної служби статистики від 27.11.2023 р. № 319. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0319832-23#Text> (дата звернення: 14.12.2024).
27. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 14.12.2024).
28. Про офіційну статистику: Закон України від 16.08.2022 р. № 2524-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#n350> (дата звернення: 14.12.2024).
29. Мінагрополітики запускає пілотний проєкт мережі збору сільськогосподарських даних FADN/FSDN. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/minahropolityku-zapuskaie-pilotnyi-proiekt-merezhi-zboru-silskohospodarskykh-danykh-fadnfsdn?v=6720f57536e3d> (дата звернення: 12.12.2024).

4 References

1. European Commission (2024). Ukraine. Membership status: candidate country. Retrieved from https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en
2. European Commission (2024). The common agricultural policy at a glance. Retrieved from https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_en
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024). Pro skhvalennia Stratehii rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2025-2027 rokakh [On the approval of the Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine until 2030 and the approval of the operational plan of measures for its implementation in 2025-2027]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text>
4. CIRCABS (2024). A to Z FADN Methodology EN. Retrieved from <https://circabc.europa.eu/ui/group/befb6055-ab0c-4305-84fe-0c80c1c0553d/library/1df3a121-11ee-40c3-a991-70a5f3cdd9d7/details>
5. Bradley, D. & Hill, B. (2015). Costs of and Best Practice in Collection for FADN Data Collection. Report for the European Commission by Agra CEAS Consulting. Brussel: European Commission.
6. Cagliero, R., Cislino, F. & Scardera, A. (2011). Evaluating Rural Development Programmes using FADN Data. Italian national Rural network 2007-2013 Ministry of Agricultural and Forestry Policies, Department of competitiveness policies of rural and quality system, General Directorate of Competitiveness and Rural Development, Rome.

7. Hansen, H., Bahta, S. & Offermann, F. (2009). The Statistical Usefulness of the EU FADN Database for Production Cost Estimations. FACEPA Deliverable D1.3: Braunschweig, Germany.
8. Marongiu, S., Bimbatì, B., & Santangelo, M. (2021). Use and users of FADN data in Italy. *Economia Agro-Alimentare Food Economy – Open Access*, 23(3). <https://doi.org/10.3280/ecag2021oa12770>
9. Mühlethaler, K. (2008). Results of a survey on the methodology in national FADNs. In *Poppe K. et al. (eds): PACIOLI 15 workshop presentations: Integration of farm accounting in research and statistics*. The Hague (pp. 210-224).
10. Povellato, A. & Longhitano, D. (2016). How to evaluate the impact of agri-environmental policies on biodiversity in rural areas. Paper presented at the *Seventh International Conference on Agricultural Statistics (ICAS VII)*, Roma, Italy, 26-28 October 2016.
11. Vrolijk, H., Poppe, K. & Keszthelyi, S. (2016). Collecting sustainability data in different organisational settings of the European Farm Accountancy Data Network. *Studies in Agricultural Economics*, 118(3), 138-144.
12. Bezvorkhyi, K. V. (2018). Perevahy intehrovanoi zvitnosti pidpriemstva [Advantages of integrated company reporting]. *Finansy, oblik, audyt*, 2, 254-277.
13. Bezdushna, Yu. S. (2017). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia v ahrarnomu sektori ekonomiky: stan ta perspektyvy udoskonalennia [Information Support of Management of the Agrarian Sector of Economy: State and Prospects of Improvement]. *Oblik i finansi*, 4(78), 6-12.
14. Vasylyshyn, S. I. (2020). Metodychni zasady rozkryttia ekonomichnoi bezpeky v intehrovanii zvitnosti ahrarnykh pidpriemstv [Methodological principles of economic security disclosure in integrated reporting of agricultural enterprises]. *Visnyk KhNAU. Serii Ekonomichni nauky*, 1, 65-78.
15. Zhuk, V., Bezdushna, Yu., Vasylyshyn, S., Nezhyd, Yu., & Voloshyna, O. (2024). Teoretyko-prykladni osnovy modeliuvannia ahrarnoho ustroiu i derzhavnoi ahrarnoi polityky [Theoretical and applied foundations of modeling the agrarian system and the state agrarian policy]. *Economy of Ukraine*, 67(11), 45-73. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.11.045>
16. Zhuk, V. M. (2009). Kontseptsiiia rozvytku bukhhalterskoho obliku v ahrarnomu sektori ekonomiky [The concept of accounting development in the agricultural sector economy]. Kyiv: NSC "IAE".
17. Zhuk, V. M., Melnychuk, B. V., & Bezdushna, Yu. S. (2016). Problemy reformuvannia derzhavnoi statystyky Ukrainy [Problems of reforming state statistics of Ukraine]. *Oblik i finansi*, 4 (74), 25-33.
18. Legenchuk, S. F. (2020). Majbutnje korporatyvnoi zvitnosti: istorija, perspektyvy ta problem [The Future of Corporate Reporting: History, Perspectives and Problems]. *Oblik i finansi*, 2(88), 29-38. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2\(88\)-29-38](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2(88)-29-38)
19. Nesterenko, O. O. (2018). Intehrovana zvitnist: teoriia, metodolohiia, praktyka [Integrated reporting: theory, methodology, practice]. Kharkiv: Vydavets Ivanchenko I. S.
20. EUR-Lex (2024). Regulation No 79/65/EEC of the Council of 15 June 1965 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Economic Community. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31965R0079&qid=1735367082369>
21. EUR-Lex (2024). Commission Regulation (EC) No 1242/2008 of 8 December 2008 establishing a Community typology for agricultural holdings. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008R1242>
22. FADN Public Database (2024). (SO). Retrieved from <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FADNPublicDatabase/FADNPublicDatabase.html#>
23. Eurostat (2022). Farms and farmland in the European Union – statistics. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics#Farms_in_2020
24. EUR-Lex (2024). Commission Regulation (EC) No 868/2008 of 3 September 2008 on the farm return to be used for determining the incomes of agricultural holdings and analysing the business operation of such holdings. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008R0868>
25. The State Statistic Service of Ukraine (2024). Silske, lisove ta rybne hospodarstvo [Agriculture, forestry and fisheries]. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/>
26. State Statistics Service of Ukraine (2023). Pro zatverdzhennia zahalnoho tabelia (pereliku) form derzhavnykh statystychnykh sposterezhen na 2024 rik [On approval of the general table (list) of forms of state statistical observations for 2024]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0319832-23#Text>
27. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024). Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini [On accounting and financial reporting in Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
28. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024). Pro ofitsiinu statystyku [On official statistics]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#n350>
29. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2024). Minahropolityky zapuskaie pilotnyi proiekt merezhi zboru silskohospodarskykh danykh FADN/FSDN [The Ministry of Agrarian Policy launches a pilot project of the FADN/FSDN agricultural data collection network]. Retrieved from <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FarmEconomyFocus/FADNDatabase.html>